

Rinze Ijbema - Zondag 40.

[1] Eén van de leuke dingen van de Tien Geboden is dat ze je tien keer een blik in Gods hart gunnen. Als je wilt weten wat Gods motivatie is, dan hoor je het hier. Ik snap dat je bij de Tien Geboden gemakkelijk aan regels denkt, met de negatieve gedachten die je daarbij kunt hebben. Dan zijn de geboden niet vanzelf mooi of zelfs troostend. Maar ik wil je vandaag vragen om achter de geboden God te zien, God die je wil troosten. Hier, bij het 6^e gebod: je ziet God er achter, God die je wil troosten. Als je leven wordt bedreigd en God ver weg lijkt, dan zegt dit gebod tegen jou: 'Zelfs als mensen op je dood uit zijn, Ik zet Mij in voor je leven.' Zegt God, van harte.

1. **[2]** Als God van harte voor leven is en tegen de dood, dan zegt dat allereerst iets over andere goden. De Bijbel noemt God de levende God, en de Bijbel bedoelt dan wel degelijk dat andere goden dood zijn. De Bijbel zegt dat het dienen van God de weg naar het leven is en het niet dienen van God en het dienen van andere goden de weg naar de dood. **[3]** Mozes moest dat aan Gods volk vertellen in zijn afscheidspraak in Deuteronomium, waaruit we een stukje hebben gelezen. Nu is Deuteronomium ver weg en lang geleden. Zou Mozes vandaag dezelfde boodschap hebben?

Allereerst over die wereld toen: het is waar dat het een andere wereld is. Zo waren er goden, dat wil zeggen: er waren priesters van goden die claimden dat er mensen geofferd moesten worden. In de Bijbel zelf wordt een afgod **[4] als** Moloch genoemd, voor wie kinderen geslacht en geofferd werden. Vreselijk. Maar goed dat dat vandaag niet meer gebeurt. Je ziet er wel aan dat er werkelijk afgoden zijn, die op je dood uit zijn, in tegenstelling tot onze God, de Levende, die leven geeft. Ik denk dat je het eigenlijk ook ziet bij een andere afgod, Baäl. **[5]** Baäl, dacht men, zorgde voor de regen. En zijn priesters dachten dat hij meer regen zou geven als ze zichzelf verminkten. Nu vind ik het een beter idee jezelf te verminken dan een kind te offeren, maar het blijft hetzelfde: jouw god is blij als jij beschadigd raakt. Maar onze God is anders.

Maar goed, dat is de Bijbel. Hoe zit dat vandaag? Allereerst denk ik dat je nog steeds afgodachtige gedachten en constructies hebt, die het vernietigen van mensen goedpraten. **[6]** De ideologie van Hitler en de nazi's was dodelijk voor zes miljoen Joden, ik weet niet hoeveel zigeuners, homo's, burgers, vrouwen, mannen, kinderen, natuurlijk: kinderen. Die ideologie was een dodelijke afgod, net als in de tijd van de Bijbel. Als nog dichterbij voorbeeld wilde ik hier eerst abortus noemen, maar dat heeft als nadeel dat ik jullie naar anderen laat wijzen. Daarom noem ik iets algemener verslavingen,

als kapotmakende, als dodelijke afgod van vandaag. **[7]** We hebben de levende God afgeschaft, denken we, en aan alle kanten duiken beschadigende schijngoden op.

Ik denk dat het goed is om je eigen afgoden nog eens op een rijtje te zetten en ze te screenen op hun dodelijkheid. Je weet toch wat de 21ste-eeuwse definitie van een afgod is? Waar je 's morgens als je wakker wordt het eerst aan denkt... Waar denk je dan het eerst aan? Begrijp je dat dat een afgod kan zijn? Beetje gek natuurlijk als je wakker wordt en je eerste gedachte is 'yes, vakantie!' Of ook als je stevige zorgen hebt, en je denkt: 'Hoe halen we het einde van de maand?' Zijn dat nou dodelijke afgoden? Oké, denk even mee.

Er is helemaal niks mis met het genieten van vakantie. Er is wel iets mis als je gewone dagelijkse leven zo druk of spannend of slopend is, dat je niet overleeft zonder vakantie. Dan is inderdaad die vakantie je afgod niet, maar je offert wel teveel op aan je dagelijks werk. **[8]** Opofferen, inderdaad. Als aan een afgod die je langzaam sloopt. Maar onze God is anders. Zo kunnen ook zorgen waarmee je wakker wordt slopend zijn. **[9]** Typisch voor een afgod. Maar wat kun je er aan doen? Misschien kun je in elk geval jezelf er aan herinneren: waar je je zorgen over maakt is echt, maar niet almachtig. Er boven uit gaat God, die zal zorgen dat je niet kapot gaat.

Dus: als God in het 6^e gebod zegt: 'Pleeg geen moord,' dan laat Hij zich in zijn hart kijken. Hij is de levende God die jou leven geeft. Daarom vervloekt Hij doodslag. Dat gebod was en is een uitnodiging om te kijken welke afgoden bij jou op het nachtkastje staan. Wat houd je bezig en wat houd je zo bezig dat het jezelf en anderen kapot maakt? God wil graag dat je weet dat Hij groter is en er op uit is je leven heel te maken en te houden. Dat is heel belangrijk voor Hem. Jij bent heel belangrijk voor Hem.

Om dat nog eens extra te benadrukken herinner ik je aan een Bijbelse geschiedenis, waarin op het eerste gezicht God wel de dood van iemand, een kind nog wel, wenste. **[10]** Het is de geschiedenis van Abraham en zijn enige zoon, Isaak. De Bijbel vertelt dat God aan Abraham vroeg om zijn enige kind te offeren. Vreemd genoeg nam Abraham dat serieus. Wist Abraham niet dat zo'n vraag recht tegen Gods karakter inging? Het is goed om je te herinneren dat de Bijbel ook zegt dat Abraham vertrouwde dat God zijn zoon van de dood kon redden: zo goed kende Abraham de Heer dan wel. **[11]** En God maakte duidelijk dat Hij de God is die jouw leven en dat van je kinderen beschermt.

In zekere zin is dat verhaal van Abraham en Isaak een onaf verhaal. Kan God nu wel of niet zomaar het offer van een leven vragen? Één kant van het verhaal is dat God je duidelijk wil maken dat zelfs zo'n offer niets zou oplossen. Want God wil het leven van zijn kinderen juist heel houden, terwijl of je nu wilt of niet de dood alles kapot maakt. Om dat probleem voor ons op te lossen heeft God de stap gezet niet ons op te offeren, maar zichzelf, in zijn Zoon Jezus Christus. **[12]** Voor Hem stond geen ram klaar boven op de heuvel, met wie Hij mocht ruilen. Hij was zelf het Lam dat bereid was kapot te gaan, maar dan voor jou. Wil je je dat herinneren als je gaat slapen en als je wakker wordt?

2. Goed, God kiest voor leven en afgoden zijn dodelijk. **[13]** Maar kun je ook echt merken dat zijn geboden je dan helpen leven en overleven? Als ik het even simpel mag houden zitten er volgens mij drie categorieën mensen in de kerk. Er is een groep, misschien gemiddeld wat ouder, die regels goed vindt en ze graag wil handhaven. Zij zijn blij met de duidelijkheid van de wet: zo hoort het. De tweede groep, misschien de middelste generatie, ervaart regels als teveel van de buitenkant, terwijl ze verlangen naar echtheid, naar wat uit het hart komt. En het lijkt er op dat een derde groep, misschien de jongeren, weer meer geneigd zijn om duidelijkheid te hebben – maar dan wel met persoonlijke ruimte om zelf in te vullen hoe je de regels toepast. En nu moet ik proberen iets zinnigs te zeggen voor al die mensen.

[14] Ik wil graag aansluiten bij wat ik eerder zei, hoe je met een gebod van God een inkijkje krijgt in zijn hart. Een gebod is een venster, waardoor je bij God binnen kunt kijken. Maar dan zet God er ook op in dat jij in jouw hart dezelfde instelling hebt als Hij. Dit is hoe Mozes het zei namens God: 'Die geboden zijn heel dichtbij, u kunt ze in u opnemen en ze u eigen maken; u kunt ze volbrengen.' God presenteert zijn wet niet als het perfecte organisatiemodel van een christelijke samenleving. Hij is niet een koude tiran die je hand afhakt als je buiten de hekjes komt. Hij zegt niet: hier heb je wat principes en red je er maar mee. Om het in Balkenende-taal te zeggen: God geeft geen normen, maar Hij deelt waarden. Van zijn hart, in het jouwe.

Je ziet dat heel duidelijk juist bij wat de Bijbel je verder leert over dat 6^e gebod. Iemand vermoorden is het toppunt van haat – maar God vraagt je **[15]** zelfs je vijand lief te hebben. Als je het gebod als een norm ziet, dan ben je snel klaar: geen doodslag. Als je leert aanvoelen welke waarden God wil delen merk je dat God veel meer van je wil: dat jouw hart lijkt op dat van Hem. Dus maakt de Here Jezus duidelijk: 'Jullie hebben gehoord dat destijds tegen het volk is gezegd: "Pleeg geen moord..." En ik zeg zelfs: ieder die in woede tegen zijn broeder of zuster tekeergaat, zal zich moet

verantwoorden voor het gerecht... Wanneer je dus je offergave naar het altaar brengt en je je daar herinnert dat je broeder of zuster je iets verwijt, laat je gave dan bij het altaar achter; ga je eerst met je naaste verzoenen en kom daarna je offer brengen.' 'Heb je vijanden lief en bid voor wie jullie vervolgen.'

Je kunt je afvragen of de Here Jezus wel weet wat Hij vraagt. Ik bedoel, Hij zei het tweeduizend jaar geleden en we hebben als christenen tijd genoeg gehad om onszelf die liefde voor onze vijanden toe te eigenen. En als je de Catechismus leest, van vierhonderdvijftig jaar geleden, dan zie je dat we in elk geval de theorie allang begrepen hebben. Maar werkt het ook? **[16]** Werkt het ook, om niet alleen je vrienden en je naasten maar ook je vijanden lief te hebben? Werkt het, in de zin van: word jij er beter van, of die vijand?

God claimt dat het wel werkt. Hij liet Mozes zeggen: 'Wanneer u zich houdt aan de geboden die de Heer, uw God, zoals ik ze u vandaag heb gegeven, door hem lief te hebben, door de weg te volgen die hij wijst, en zijn geboden, wetten en regels in acht te nemen, dan zult u in leven blijven en in aantal toenemen, en dan zal de Heer, uw God, u zegenen in het land dat u in bezit zult nemen.' Toegegeven: dat is het Oude Testament. In die tijd gaf God wat directer feedback op het gedrag van zijn mensen door middel van voorspoed en tegenslag. Maar soms lijkt vandaag het omgekeerde het geval: wie zich de waarden van God eigen maakt (zoals liefde, zelfs voor je vijanden), die lijkt er eerder op achteruit te gaan. Gods geboden werken niet echt.

Het is goed om eerst tegen elkaar te zeggen dat het bij 'waarden' niet gaat om het resultaat. **[17]** Bij waarden hoort juist dat je iets kiest wat goed is omdat het goed is, ongeacht hoe het precies uitwerkt in de praktijk. Wat de gevolgen gaan zijn geef je over aan God. Kijk maar weer naar de Heer Jezus zelf. Hij hield vast aan zijn waarden van liefde en trouw en gehoorzaamheid aan God, tot in de dood. Je kunt dus niet zeggen dat Hij niet weet wat Hij van je vraagt. Hij zei bij zichzelf dat het voor God mogelijk moest zijn iemand uit de dood op te wekken, en daarom kreeg Hij het leven ook terug. Maar mag je toch niet vragen dat het ook een beetje zichtbaar is dat je aansluiten op Gods waarden goed voor je is en voor je omgeving?

Het is natuurlijk ook mogelijk dat we er soms net naast zitten als we proberen aan te sluiten op Gods waarden, en dat we daarom geen 'resultaten' zien van onze goede keuzes. God zegt: 'Pleeg een moord,' en de Here Jezus legt uit dat de achterliggende waarde is dat je liefhebt, zelfs je vijand liefhebt. Maar het kan zijn dat wij dat vertalen in: 'Ik moet altijd aardig zijn, en andere mensen moeten mij altijd aardig vinden.' 'Liefde' is niet hetzelfde als 'aardig zijn.' Liefde kan streng zijn. **[18]**

Het is te kort door de bocht om te zeggen: een christen mag nooit kwaad zijn. De Bijbel zegt: 'Als u boos wordt, zondig dan niet: laat de zon niet ondergaan over uw boosheid.' Boos zijn is geen zonde, boosheid laten voortwoekeren is wel zonde.

Kijk maar naar God: Hij is liefde, maar kan boos zijn en 'aardig' is een woord dat er bij Hem net naast zit. Nou weet ik wel dat wij God niet zijn; we weten het maar al te goed. Maar daarom mogen we nog wel er op uit zijn om zijn waarden ons eigen te maken, op zijn manier. En als het gaat over kapot maken of het leven van een ander beter maken, als het gaat om echt liefhebben of een ander kapot laten gaan, dan kiest God voor liefhebben en beter maken. Maar dan is er kennelijk wel zoiets als waarheid, rechtvaardigheid en zuiverheid – en daarop uit zijn is ook een waarde die God aan het hart gaat. Daar vaar je zelf wel bij en je naaste ook, dat als iets fout gaat je niet om de lieve vrede zwijgt. Lieve vrede bestaat niet; voor vrede moet je vechten. Zegt Mozes: 'Kies voor het leven, ... door de Heer, uw God lief te hebben, hem te gehoorzamen en hem toegedaan te blijven. Dan zult u lang blijven wonen in het land dat hij uw voorouders Abraham, Isaak en Jakob onder ede heeft beloofd.' Oude Testament, toegegeven. Maar nog steeds waar.

3. Nog één ding. **[19]** Op het eerste gezicht is het zesde gebod er eentje waar iedereen het mee eens kan zijn. Kijk maar hoe boos mensen zijn als er onschuldige mensen gedood worden. Kijk maar hoe graag we naar detectives kijken, waarin de schurk gepakt wordt. Als je vandaag zou laten stemmen welke van de tien geboden mogen blijven, stemmen mensen misschien het vijfde en het zevende weg, maar het zesde niet. Kennelijk sluit God hier aan bij het gezonde volksbevinden. Dit gebod kan iedereen zelf wel opkomen. Maar dan alleen aan de oppervlakte...

Als je luistert naar wat de Heer Jezus over dit gebod zegt, dat van je vijanden liefhebben, en hoe we dat volgens de Catechismus nog steeds concreet willen toepassen, in geduld en vrede en zachtmoedigheid, dan hebben we met dit gebod de wind niet mee maar pal tegen. **[20]** Je vijanden liefhebben – daar was geen mensenhart zelf opgekomen. Dat moet God ons zelf duidelijk maken, dat dit diep in zijn hart is wat Hij bedoelt en wat Hij van ons vraagt, om dat ter harte te nemen. Zelfs als mensen op je dood uit zijn, God zet zich in voor jouw leven – en voor dat van hen. Hij zal je God maar zijn.

Amen.